

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ

«ΓΡΑΜΜΑΤΑ»

Από τό 1911 ἕως τό τέλος τοῦ 1919, τὰ ΓΡΑΜΜΑΤΑ, μέ σύντομες ἤ καί μακρυνές διακοπές στήν περιοδική τους ἐκδόση, συνεπλήρωσαν πέντε τόμους ὅπου συγκεντρώνεται ἕνα μεγάλο μέρος τῆς φιλολογικῆς κίνησης πού ἔγινε στήν Ἑλλάδα καί τήν Αἴγυπτο.

Σήμερα ἀρχίζουμε μιὰ νέα περίοδο.

Τό παρελθόν τῶν «Γραμμάτων» ἀποτελεῖ γιά μᾶς μιὰ περασμένη δουλειά πού δέν ἐννοοῦμε νά συνεχίσουμε.

Κρατοῦμε τόν ἴδιο τίτλο γιατί λογαριάζουμε νά ἐπωφεληθούμε ἀπό τήν οἰκονομική καί δημοσιολογική ὀργάνωση πού ἀπέκτησε τό παλιό περιοδικό. Αὐτό μόνο. Ὡστε τὰ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΝΕΑ ΠΕΡΙΟΔΟΣ πρέπει νά θεωρεῖται ὡς καινούριο περιοδικό πού ἐγκαινιάζει μέ αὐτό τό τεῦχος τό πρῶτο του φυλλάδιο.

Σχεδιάσαμε στήν ἀρχή, δηλαδή τοὺς τελευταίους μήνες τοῦ 1919, νά ἐκδόσωμε τὰ Νέα Γράμματα μηνιαῖα ἀπό τὸν περασμένο Μάρτιο, μέ τό πρόγραμμα πού προσπαθοῦμε νά πραγματοποιώσωμε τώρα. Οἱ συνεννοήσεις πού εἴχαμε μέ τοὺς συνεργάτες μας στό ἐξωτερικό, μᾶς ἐπεισαν ὅτι εἶναι σχεδὸν ἀδύνατο νά βγαίνει τό περιοδικό μας κάθε μήνα. Ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος ὥσπου συνεννοηθώμε καλὰ καί ὀργανώσωμε τό ἔργο μας ἐπέρασε καί ὁ Μάρτιος χωρὶς νά κατορθώσωμε ν' ἀρχίσουμε. Ἀναγκάζομεθα λοιπὸν νά κάνουμε τὰ ΓΡΑΜΜΑΤΑ δίμηνα. Εἶναι περιττὸ νά ὑποσχεθώμε ὅτι ἡ ἐκδόσή τους θὰ εἶναι τακτική. Ἡ ὑποχρέωσις αὕτη ὑπονοεῖται. Κάθε δύο μήνες, στίς 25 ἕως 30 κατὰ τό νέο ἡμερολόγιο, θὰ ἐκδίδονται στήν Ἀλεξάνδρεια.

Πρόγραμμα, δηλαδή κατάλογο τῶν ἀρχῶν μας καί ἀπαρίθμηση τῶν κλάδων τῆς δράσεως μας, δέν παρουσιάζουμε. Στό πρῶτο ἀρθρο αὐτοῦ τοῦ φυλλαδίου κηρύσσουμε τίς ιδέες μας καί τίς ἀντιλήψεις μας. Αὐτὲς θὰ ἔχομε μπροστὰ μας στή συνολικὴ ἐργασία πού θὰ ζητήσωμε νά πραγματοποιήσωμε μέ τό περιοδικό.

Τὰ ΓΡΑΜΜΑΤΑ θὰ ἐπιδιώξουν νά εἶναι καί νά παραμένουν μιὰν ἐστία ἀνθρώπων πού ἔχουν κοινὲς πίστεις ἐπάνω στὰ μεγάλα προβλήματα τῆς σκέψης, τῆς τέχνης καί τῆς κοινωνικῆς ἀποστολῆς τους. Χωρὶς νά προσδιορῶσιν ὁποιαδήποτε ὁροθεσία στό πνεῦμα θὰ συγκεντρώνουν τίς προσπάθειες ὅσων ἀνακαλύπτουν ἐλεῦθερα ὅτι πιστεύουν καί ὑπηρετοῦν τὰ ἴδια ἰδανικά.

Μέχρι σήμερα εἶναι ἑλληνικὸ περιοδικὸ ἐπειδὴ ἔβγαине μόνο του στήν ἐποχὴ του εἶχε τὴ φιλοδοξία νά συγκεντρώνη μαζί μέ τὴ φιλολογικὴ κίνηση, καί τὴν κριτικὴ, τὴ μελέτη τῶν ιδεῶν κλπ. Τὰ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ὄχι μόνο ἐπειδὴ τό ἐνδιαφέρον τους ἔχει ὀρισμένες τάσεις, ἀλλὰ καί ἀπὸ ἀντίδραση κατὰ μιὰς ποιητικομανίας πού διαλύει τό αἶσθημα καί τὴ σκέψη μέσα σὲ στιχυρική φλυαρία καί σὲ ἀνούσια «πεζὰ ποιήματα», κλείνουν τὴν πόρτα τους στό εἶδος αὐτὸ τῆς φιλολογίας.

Τὰ ΓΡΑΜΜΑΤΑ δέν ἀξιώνουν νά ἔχουν τό μονοπώλιο τῆς πνευματικῆς παραγωγῆς μέσα στὸν περιοδικὸ τύπο. Μὲ μεγάλη χαρὰ θὰ ἐβλεπαν νά ἐκδίδονται καί ἄλλα περιοδικὰ μέ διάφορες τάσεις, γιὰ παράδειγμα καθαρὰ φιλολογικὴ (φτάνει ἡ φιλολογία τους νά εἶναι ἀληθινὴ τέχνη). Πρέπει ἐπὶ τέλους νά συνειδησώμε νά μὴ ζητοῦμε νά τὰ κάνωμε ὅλα ἐμεῖς. Εἶναι ἀνάγκη νά ξεχωρίζωμε τό ἔργο μας καί τὴν ἀποστολή μας καί νά ἀφωσιωνώμεθα σ' αὐτὰ μὲ ἀγάπη.

Τὰ ΓΡΑΜΜΑΤΑ εἶναι ἀνεξάρτητα ἀπὸ κάθε κόμμα καὶ ἀπὸ κάθε ὀργάνωση πολιτικὴ ἢ κοινωνικὴ, καί ἀπὸ ἐκεῖνες τίς ὀργανώσεις ἀκόμη πού ζητοῦν ἐπάνω στό πρακτικὸ ἐπίπεδο τὴν ἐφαρμογὴ ἀρχῶν πού θὰ μᾶς ἦταν συμπαθητικῆς. Δέν ἔχομε ἄλλον κύριο ἀπὸ τό πνεῦμα, καθὼς λέγει ὁ Ρολλάν, καί δέν πιστεύομε σὲ ἄλλο μέσο ἐπικοινωνίας καί φωτισμοῦ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὴ σκέψη καί τὴ μετάδοση τῆς ιδέας.

Τὰ ΓΡΑΜΜΑΤΑ θὰ δημοσιεύουν σὲ κάθε τεύχος μία ἢ δύο μελέτες ξένων συνεργατῶν τους ἐπάνω στὴ ζωὴ τῶν λαῶν τους, γραμμένες εἰδικὰ γιὰ τὸ περιοδικό μας. Τis μελέτες αὐτὲς ποὺ θὰ γράφονται στὴ γλῶσσα τοῦ συγγραφέως των, θὰ δημοσιεύουμε σὲ μετάφραση ἑλληνική. Τὸ δηλώνουμε μιά φορά γιὰ πάντα γιὰ νὰ μὴν ἔχουμε νὰ σημειώνουμε κάθε φορά : μετάφραση ἀπὸ ... κλπ.

Θὰ ἐπιζητήσουμε νὰ παρουσιάσουμε τὸ περιοδικό κάθε φορά μὲ τὴν ἴδια διαίρεση καὶ οἰκονομία τῶν περιεχομένων ὅπως στὸ παρὸν φυλλάδιο. Στις τελευταῖες σελίδες θὰ ἔχουμε καὶ σύντομες βιβλιοκρισίες ἐπίσης γιὰ ὅσα βιβλία παρουσιάζουν κάποιο σπουδαῖο ἐνδιαφέρον στὴν τέχνη ἢ τις ιδέες, πρᾶμα ποὺ παραλείπομε σ' αὐτὸ τὸ φυλλάδιο ἀπὸ αἰτία τεχνική.

Τὰ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ἀκολουθοῦν γιὰ λόγους καλαισθησίας καὶ λογικῆς ἓνα ὁρισμένο ὀρθογραφικὸ σύστημα—τὸ σύστημα τοῦ κ. Τριανταφυλλίδη. Βέβαια εἶναι ἀδύνατο οἱ διορθωταὶ μας, παραστρατισμένοι μέσα στὴν ὀρθογραφικὴ ἀναρχία τῆς γλῶσσας μας, νὰ τὸ ἐφαρμόσουν ἀλάνθαστα ἀπὸ τὰ πρῶτα φυλλάδια.

Ὅσο γιὰ τὴ γλῶσσα... Δὲν ἀρκεῖ λοιπὸν νὰ γράφῃ κανεὶς ἑλληνικὰ γιὰ νὰ λέγεται ὅτι μεταχειρίζεται τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα ; Ἐχομε πάρει ἀπόφαση ν' ἀποκλείσωμε ὁριστικὰ καὶ ἀμετάκλητα κάθε γλωσσολογικὴ συζήτηση. Ἄντι νὰ συζητοῦμε γιὰ τὴν καλύτερη γλῶσσα, θὰ προσπαθοῦμε νὰ γράφωμε ὅσο μποροῦμε καλύτερα τὴ γλῶσσα ποὺ ὁμιλεῖται καὶ πλάθεται κοινὰ σὲ κάθε περίσταση καὶ σὲ κάθε εἶδος ὁμιλίας ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸ λαό. Αὐτὸς μᾶς φαίνεται ὁ μόνος δρόμος γιὰ νὰ πᾶμε μπροστὰ στὴν οἰκοδομὴ τοῦ ἑλληνικοῦ λόγου.

ΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΜΑΣ

Ὁ JOSEPH RIVIÈRE ἓνας ἀπὸ τοὺς συνεργάτες μας τῆς Γαλλίας τοῦ ὁποῖου δημοσιεύουμε σ' αὐτὸ τὸ φυλλάδιο ἄρθρο ἐπάνω στὴ γαλλικὴ κίνηση, εἶναι ποιητὴς ποὺ σκόρπισε μὲ τοὺς στίχους του ἓνα ἄρρεμο, ἡρεματὸ φῶς. Ἀπὸ τὸ πρῶτο βιβλίο του *En passant...* ξεχώρισε καὶ μὲ τὸ τελευταῖο του *Plénitude* (!) ἀναγνωρίζεται ὡς ἓνας ἀπὸ τοὺς πέντε-ἕξι νέους ποιητὰς τῆς Γαλλίας ποὺ τὸ αὐριο στὴν ποίηση εἶναι δικό τους.

Ὁ Rivière εἶναι καὶ νοῦς στοχαστικὸς ποὺ μεθοῦν καὶ βασανίζουν οἱ ιδέες, ἐνσαρκωμένες σὲ παλλόμενες ἀπὸ ἀρμονία εἰκόνας. Τὸν εἶπαν Μεσογειακὸ ποιητὴ οἱ ἄνθρωποι τοῦ βορείου οὐρανοῦ ἐννοώντας τὸν ψάλλη ποὺ τραγουδᾷ τὴν λαμπρότητα τῆς Μεσημβρίας :

« Ἡμερὴ ἡ ζωὴ νάτῃ ! ποὺ κρούει τὴ θύρα
μὲ βαρεῖες ἀπὸ ἥλιο γροθιές ».

Ἀγριωπὸς μὲ σύμβολα καὶ εἰκόνας ποὺ ἐπικαλοῦνται μὲς ἀπὸ τὴ νύχτα τὸ μυστηριακὸ φέγγος, ὁ IVAN GOLL εἶναι ποιητὴς ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἐσημάδεψαν οἱ ἀγωνίες τοῦ πολέμου γιὰ ὅλη τους τὴ ζωὴ. Ἐνας ἀπὸ τὰ ἄτομα ποὺ σὰν ἐστιάδες ἐκράτησαν σὺν τὸ πνεῦμα στὰ χρόνια τοῦ κατακλυσμοῦ, στὴν ἀγαπημένη Γενεύη. Ἀπὸ κεῖ μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους δὲν ἀφῆκε νὰ κοποῦν τὰ νήματα τῆς ἀδελφωσύνης τῶν λαῶν. Καὶ μόλις ὁ πόλεμος σὺμπασε δημοσίευσεν στὴ Γαλλία «τὴν καρδιά τοῦ ἐχθροῦ» ποὺ λείει στοὺς Γάλλους : Κυττάξτε. Ὅλα δὲ χάθηκαν. Τὴν ὥρα ποὺ ἐξεσχίζεσθε σὲ θανάσιμη συμπολοχὴ μὲ τὸν ἐχθρό σας ἡ καρδιά του χτυποῦσε ἀπὸ οἶκτο, ἀγάπη καὶ ἐλευθερία. Τὸ λένε οἱ ποιηταὶ του. Τὸ εἶπαν καὶ οἱ δικοὶ σας. Ὁ ἄ ν θ ρ ω π ο ς δὲν πέθανε.

Ὁ τι ἔκαμε γιὰ τὴ Γαλλία καὶ τὴ Γερμανία (αὐτὸς ὁ Ἀλσατὸς ποὺ αἰσθάνεται μέσα του ὅπως καὶ ὁ τόπος του νὰ παλεύουν ἀπὸ αἰῶνες δυὸ ἀντίπαλοι λαοὶ καὶ ποῦ— ὦ νίκη !—τοὺς συμφιλιώνει) σχεδιάζει νὰ τὸ συμ-

(1) Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ ὁ Rivière ἔχει γράφει : *En ces temps héroïques* (1918) καὶ μελέτῃ τοῦ Camille Spieess (1919). Κατὰ τὸν πόλεμο ἔγραψε στὴ Γαλλία, τὸ 1917 καὶ 1818, τὸ περιοδικὸ «*Soi-même*» ὅπου μίλησε θαρρετὰ ἡ ἐλευθέρη σκέψις καὶ πρωτοφάνηκε ἀρνητὴς τοῦ πολέμου ἡ νέα σφριγώδης τέχνη.

πληρώσει με την «Καρδιά του Κόσμου» όπου θα συγκεντρώσει όλες τις φωνές που διαλάλησαν κατά του πολέμου την ανθρωπινή ενότητα! (1)

Ο ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Τὸ γεγονός πού κυριαρχεῖ τὴν μεταπολεμικὴ Εὐρώπῃ στὸ πνευματικὸ ἐπίπεδο, εἶναι ἡ μεγαλειώδης κινητοποίησις ὅλων τῶν ἐλευθέρων πνευμάτων γιὰ μιὰ συνολικὴ ἐκστρατεία ἐναντίον τῶν εἰδώλων πού ἡ βασιλεία τους ἐβύθισε τὸν κόσμον στὸ ἀτελεύτητο ἠθικὸ ναυάγιο ὅπου σφαδάζει σήμερα. Παντοῦ, στὴ Γαλλία, Ἀγγλία, Γερμανία, μερικοὶ ἀπὸ τοὺς διανοητικοὺς ἀρχηγούς πού καὶ πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμον εἶχαν καθιερώσει τὴν τέχνη καὶ τὴ σκέψη τους, τριγυρισμένοι ἀπὸ νέους ἀνθρώπους πού ἐπαίδεψε καὶ ἀνδρώσεν ὁ πόλεμος, σχηματίζουν ὁμίλους καὶ συντροφίες μὲ πρόγραμμα νὰ φωτίσουν τοὺς λαούς, νὰ τοὺς ἀνοίξουν τὰ μάτια, νὰ τοὺς στρώξουν στὴ συνείδηση τῶν ὁλικῶν καὶ ἠθικῶν συμφερόντων τους.

Στὴ Γαλλία ἡ Clarté μὲ τὶς διακλαδώσεις της σ' ὅλες τὰς μεγάλες χώρες (Ἀγγλία, Βέλγιο, Γερμανία), στὴν Ἀγγλία, The Association of Democratical Control, στὴ Γερμανία, μιὰ σφριγώδης φαλαγξ περιοδικῶν, σφύζουν ἀπὸ νέο αἷμα πού ἀρδεύοντας τὴν παγκόσμια σκέψη μὲ τὰ βαθεῖα λαϊκά αἰσθηματά, θὰ τὴς δώσουν τὴ δύναμη ν' ἀγκαλιάσῃ πῶς πλείρια τὴν ἀνθρωπινὴ ζωὴ καὶ νὰ ξεχωρίσῃ πῶς καθαρά τὴν ἀποστολὴ της.

Πρὸ πάντων στὴ Γαλλία ὅπου παρατηρεῖται μεγαλύτερη ἀντίθεση παρὰ ἄλλου μεταξὺ τῆς μάζας καὶ τῆς πρωτοπορείας, μιὰ πλειάδα διανοητικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν παρουσίασαν ἤδη ἓνα θαυμαστὸν ἔργο πού ζωγραφίζοντας τὸν πόλεμον μὲ μιὰ ἀμείλικτη σαπαρακτικὴ τέχνη σκορπᾷ στοὺς λαούς νέα ρίγη συγκινήσεων καὶ προσανατολίζει τὴ σκέψη σὲ τάσεις καὶ σκοποὺς πού καθορίζουν τὸ μέλλον ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος : νὰ τὴν ἐλευθερώσουν, νὰ τὴν ἐνώσουν μέσα στὴν κοινωνικὴ δικαιοσύνη. Καὶ εἶναι τὰ μεγάλα βιβλία τοῦ Barbusse : Feu καὶ Clarté, καθὼς ἡ εὐαγγελικὴ τέχνη τοῦ Ντυαμέλ, τοῦ Jules Romains, τοῦ Martinet, Jouve, Werth, Bernier, Lefebvre καὶ ἄλλων. Καὶ μέσα τους, ζωοφόρο ὑπόθευμα, ἡ παγκόσμια σκέψις τοῦ Πολλάν.

Στὶς ἄλλες χώρες τὰ ἔργα τοῦ Russel, Norman Angell, τοῦ Φράνκ, τοῦ Λάιτχο, τοῦ Γκόρκι, τοῦ Zweig σὰν ἐνδοξὴ ἀνατολὴ μὲς ἀπὸ ἀφάνταστους πόνους...

ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟΙ

Ὑστερ' ἀπὸ μιὰ μικρὴ διακοπὴ μὲ τὴν ὑπογραφή τῆς εἰρήνης ἐπανῆλθε στὴν Αἴγυπτο ἡ προληπτικὴ λογοκρισία τοῦ Τύπου ἀπὸ τὶς 6 τοῦ περασμένου Μαρτίου. Κάθε περιοδικὸ ἐντυπο λογοκρίνεται. Καὶ τὰ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ἐπομένως ὑποβάλλονται σὲ λογοκρισίαν. Ἰχνη τῆς θ' ἀνακαλύψουν οἱ περιεργοὶ στὸ πρῶτο ἄρθρον αὐτοῦ τοῦ φυλλαδίου ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἀσπρίσανε ἔξ γραμμὲς σὲ διάφορα μέρη τοῦ κειμένου. Τὸ λευκὸ ὀρίζεται νὰ σημειώνεται στὸ τέλος τοῦ ἁρθροῦ.

(1) Ὁ Goll ἐδημοσίευσε : Requiem, ποιήματα (1917). Ἡ «Καρδιά τοῦ ἐχθροῦ» εἶναι Ἀνθολογία Γερμανῶν ποιητῶν, σὲ γαλλικὴ μετάφραση ἀπὸ τὸν Goll πού ἐκῆρξεν κατὰ τὸν πόλεμον τὴν ἀνθρωπινὴν ἐνότητα. Dithyramben ; Der Tarso, (1918) ποιήματα. Die Unterwelt, ποιήματα (1919). Drei quien Geister Frankreichs, κριτικὴ (1919). Astral καὶ Die Unsterblichen δράματα, (1920).